

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: [338.27 + 005.521]:378(043)

TÎRȘU Valentina

**ROLUL SISTEMULUI INFORMAȚIONAL DIN CADRUL
ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR LA PROGNOZAREA
NEVOILOR ECONOMIEI NAȚIONALE ÎN SPECIALIȘTI
CU STUDII SUPERIOARE ECONOMICE**

**SPECIALITATEA: 521.03. ECONOMIE ȘI MANAGEMENT
ÎN DOMENIUL DE ACTIVITATE**

Rezumatul tezei de doctor în științe economice

CHIȘINĂU, 2021

Teza a fost elaborată în cadrul departamentului
„Administrarea afacerilor” a Universității de Stat din Moldova

Conducător științific:

GANEA Victoria, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar

Referenți oficiali:

COTELNIC Ala, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar

COLESNICOVA Tatiana, doctor în științe economice, conferențiar cercetător

Componența Consiliului științific specializat:

ULIAN Galina, președinte, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar

POSTICA Maia, secretar științific, doctor în științe economice, conferențiar universitar

ȘAVGA Larisa, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar

PERCIUN Rodica, doctor habilitat în științe economice, conferențiar cercetător

BÎRCĂ Alic, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar

Susținerea tezei va avea loc la 27 aprilie 2021, ora 10.00 în ședința Consiliului științific specializat D 521.03-47 din cadrul Universității de Stat din Moldova, pe adresa: or. Chișinău, str. Alexe Mateevici, 60, bl C, et.3, biroul 307.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la biblioteca Universității de Stat din Moldova, Biblioteca Națională și pe pagina web a ANACEC.

Rezumatul a fost expediat la „ ___ ” martie 2021.

Secretar științific

al Consiliului științific specializat,

doctor în științe economice,
conferențiar universitar

POSTICA Maia

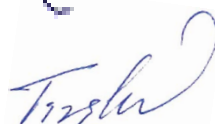
Conducător științific,

doctor habilitat în științe economice,
profesor universitar

GANEA Victoria

Autor

TÎRȘU Valentina

© TÎRȘU Valentina, 2021

CUPRINS

1.	Repere conceptuale ale cercetării.....	4
2.	Conținutul tezei.....	9
3.	Concluzii generale și recomandări.....	24
4.	Bibliografie.....	28
5.	Lista publicațiilor autorului la tema tezei.....	29
6.	Adnotare (<i>în română, rusă și engleză</i>).....	31
7.	Foaia privind datele de tipar.....	34

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei cercetate. În prezent, dezvoltarea economiei, atât în plan global, cât și național, determină comportamentul și activitățile nu doar ale organelor executive, dar și ale entităților economice. Imperativul prezentului impune ca structura organizatorică a acestora să fie într-o permanentă restructurare impulsionată prin deficiența-cheie a creșterii economice - ineficiența mecanismelor de transfer al informațiilor și prin modul de pregătire și luare a deciziilor.

Activitatea entităților din diverse industrii este comparabilă cu funcționarea sistemului modern al statului. În orice entitate, indiferent de direcția și domeniul de activitate, gestionarea este strâns legată de prelucrarea datelor și de producerea informațiilor finale. Astfel, modificările structurii sistemului informațional, precum și metodele de gestionare și implementare a noilor norme și reguli legislative de activare a proceselor sociale sunt concentrate pe problema creării unui spațiu unic informațional, denumit unitate informațională. În acest context, unul dintre obiectivele esențiale ale pregătirii specialiștilor din domeniul economic de calificare înaltă este coordonarea dezvoltării educației economice și a procesului de informatizare a societății. Înțelegerea acestei necesități poate fi observată din diverse aspecte, dintre care aspectul principal este determinat de schimbarea sferei profesionale sub influența informatizării societății.

Este important a conștientiza faptul că informatizarea societății, ca linie de dezvoltare a civilizației globale, se reflectă în activitățile profesionale ale unui economist, unde procesul de creștere a calității specialiștilor de pe piața muncii poate fi observat doar după eficientizarea procesului didactic universitar. În astfel de condiții se formează o fuziune a funcțiilor profesionale și informaționale ale specialiștilor din domeniu, a legăturilor dintre subiecte, cunoștințe și abilități informaționale, precum și interconexiunea limitelor dintre industrie și specialiștii încadrați pe piața muncii.

În altă ordine de idei, absolvenții instituțiilor de învățământ economic se confruntă cu problema angajării în câmpul muncii. Caracteristicile calitative ale sferei educaționale sunt reprezentate prin comercializarea universităților, care prezintă un nivel rapid de creștere, iar sistemul educației economice nu corespunde pe deplin nevoilor pieței moderne a muncii. Astfel, cea mai importantă direcție a politicii de stat este, la moment, de a reduce presiunea pe piața muncii, de a dezvolta posibilitatea de încadrare a specialiștilor cu studii superioare economice și de autorealizare a tinerilor în circumstanțele utilizării la maximum a oportunităților informaționale oferite. Astfel se va promova educația specialiștilor nou-formați în baza gestionării eficiente a sistemului informațional din cadrul învățământului superior economic în corelare cu piața muncii,

iar ultima va primi o forță de muncă calificată prin orientarea spre nevoile economiei de piață și spre dezvoltarea experienței de muncă a tinerilor.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Relevanța și complexitatea cercetării influenței sistemului informațional din structura învățământului superior economic asupra pieței muncii a condiționat studierea detaliată a literaturii de specialitate, care se regăsește în numeroase studii, lucrări și articole științifice internaționale și naționale. De menționat că cercetările actuale în domeniul dat necesită completarea lor cu analize mult mai complexe, care ar trata și argumenta corelarea sistemului informațional din cadrul învățământului superior economic cu piața muncii. Prin urmare, considerăm că cercetarea din cadrul prezentei teze de doctorat este oportună și că prin originalitatea și actualitatea sa poate prezenta interes atât pentru comunitatea științifică, cât și pentru structurile decizionale din cadrul sistemului educațional economic, pentru managerii de entități economice.

De remarcat că anumite studii privind tema abordată au fost realizate de următorii autori din domeniul abordat, precum: Betcherman D., Bauer M., Gopal A., Filho W., Hecker D., Ingwersen P., Kuddo A., O'brien J., Laudon K., Laudon J., Land F., Wormell I., Lester R., Marakas G., Mosier S., Ruxton M., Richardson S., Tan Y., Zha Q., Winter P., Buciuceanu-Vrabie M., Airinei D., Oprea D., Nicolescu O., Petrescu I., Văduva S., Verboncu I., Stoica M., Cotelnic A., Colesnicova T., Bîrcă A., Șavga L., Gagauz O., Zahiu L., Попкова И.С., Сальникова Л.Ю., Ивановский Б.Г., Каминская Е.А., etc.

Ținând cont de cele relatate anterior, necesitatea completării domeniului dat de studiu cu cercetări mai ample, în vederea perfecționării sistemului informațional din cadrul învățământului superior în corelare nevoilor economiei naționale în specialiști cu studii superioare economice, capătă o importanță primordială.

Problema științifică importantă soluționată în teză rezidă în analiza gestionării sistemului informațional din învățământul superior economic în scopul ridicării nivelului de pregătire a cadrelor în mediul universitar economic pentru încadrarea lor optimală pe piața muncii.

Scopul cercetării consistă în dezvoltarea abordărilor teoretico-metodologice și aplicative cu raportare la evaluarea influenței sistemului informațional din structura învățământului superior economic asupra necesităților pieței muncii în vederea optimizării managementului pregătirii specialiștilor înalt calificați din acest domeniu pentru economia națională.

În vederea realizării acestui scop, au fost stabilite următoarele **obiective**:

- ✓ fundamentarea conceptuală a structurii sistemului informațional definit pe criterii funcționale în cadrul entității economice;
- ✓ generalizarea cercetărilor teoretico-metodologice cu privire la managementul

sistemului informațional regăsit în ÎÎS economic;

- ✓ evaluare procesului de management a SI în instituțiile de învățământ superior economic din Republica Moldova;

- ✓ cercetarea gradului de pregătire a tinerilor specialiști cu studii superioare economice în vederea incluziunii optime pe piața muncii;

- ✓ pronosticarea nevoilor economiei naționale în specialiști cu studii superioare economice;

- ✓ determinarea posibilităților de corelare a competențelor profesionale cu cerințele angajatorilor și elaborarea soluțiilor privind perfecționarea gestionării sistemului informațional din cadrul învățământului superior economic în corelare cu piața muncii.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute constă în:

- ✓ generalizarea și aprofundarea cercetărilor teoretice privind noțiunea de sistem informațional definit pe criterii funcționale în cadrul entității economice;

- ✓ evidențierea elementelor definitorii ale cadrului metodologic cu referire la gestionarea sistemului informațional din sistemul ÎÎS;

- ✓ analiza gradului de concordanță dintre sistemul informațional din cadrul învățământului superior economic în raport cu piața muncii;

- ✓ identificarea și aplicarea instrumentarului matematic și de chestionare în vederea corelării competențelor profesionale ale specialiștilor pregătiți în cadrul mediului universitar economic cu cerințele actuale de pe piața muncii;

- ✓ elaborarea recomandărilor privind perfecționarea managementului sistemului informațional din cadrul învățământului superior economic în raport cu piața muncii.

Semnificația teoretică a tezei. Rezultatele obținute în teză constituie un suport semnificativ de abordări teoretice și metodologice cu referire la sistemul informațional din cadrul învățământului superior economic și la influența lui asupra pieței muncii.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în recomandările formulate, care pot fi utilizate în scopul consolidării mecanismului de gestionare a sistemului informațional din mediul învățământului superior economic pentru a fi adus în deplină concordanță cu cerințele pieței muncii. Noțiunile teoretice și concluziile formulate pot reprezenta o bază consistentă pentru ulterioarele cercetări în domeniu, iar rezultatele investigației pot fi integrate în cadrul cursurilor universitare pentru instruirea studenților și masteranzilor la specialitățile cu profil economic.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

- ✚ a fost elaborată și testată metoda de prognozare a specialiștilor în domeniul economic - componentă ce va determina calitatea managementului sistemului informațional din cadrul

învățământului superior economic în corelare cu piața muncii;

✚ a fost elaborat cadrul metodologic cu referire la formarea competențelor profesionale ale specialiștilor cu studii superioare economice în corelare cu piața muncii.

Aprobarea și implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării discutate în teză au fost expuse public și reflectate în cadrul conferințelor științifico-practice naționale și internaționale. La tema prezentului demers științific au fost publicate 12 lucrări științifice cu un volum total de peste 5 c. a. Rezultatele elaborărilor metodologice și ale recomandărilor practice aferente temei de cercetare sunt confirmate prin certificatul de implementare eliberat de Universitatea de Stat din Moldova. A fost obținut Certificatul de Inovator, acordat de Centrul de Inovare și Transfer Tehnologic din cadrul ASEM pentru modelul de formare a competențelor profesionale și de prognozare a nevoilor economiei naționale în specialiști cu studii superioare economice. Recomandările formulate și metodologia propusă de autor pot fi aplicate pentru investigarea mai aprofundată a subiectelor ce țin de domeniul cercetării în cursurile universitare și postuniversitare la disciplinele de specialitate, servind și ca reper pentru activitatea ÎS economic.

Structura și conținutul lucrării. Urmărind scopul și sarcinile stabilite spre cercetare, lucrarea este structurată în introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie și anexe.

În *Introducere* este justificată actualitatea, importanța și necesitatea studierii temei abordate, făcându-se o scurtă prezentare a gradului de studiere a temei de cercetare. Sunt formulate scopul, sarcinile cercetării fiind descris suportul metodologic și informațional al lucrării. În acest compartiment se regăsește semnificația teoretică, elementele de noutate științifică, valoarea aplicativă a subiectului investigat, prezentarea succintă a conținutului tezei și a rezultatelor obținute.

Capitolul 1 „*Repere conceptuale cu privire la managementul sistemului informațional din cadrul învățământului superior economic*” include o analiză detaliată a abordărilor teoretico-conceptuale privind noțiunea de sistem informațional definit pe criterii funcționale în cadrul entității economice. Autorul se expune asupra conținutului teoretic de funcționare a sistemului informațional și structurii lui, specificând impactul acestuia asupra dezvoltării economice. Se pune accent pe studierea mecanismului și elementelor de bază ale managementului sistemului informațional din cadrul ÎS economic.

Capitolul 2 „*Analiza concordanței subsistemului educațional al sistemului informațional din cadrul învățământului superior economic cu piața muncii*” prezintă un studiu științific amănunțit al procesului managerial în instituțiile de învățământ superior economic din Republica Moldova bazat pe sistemul informațional și al impactului pe care îl are utilizarea lui asupra

pregătirii tinerilor specialiști din domeniu. De asemenea, este evaluat gradul de satisfacere a așteptărilor absolvenților din cadrul învățământului superior economic pentru încadrarea pe piața muncii, fiind determinat și nivelul de satisfacție al acestora în raport cu dezvoltarea profesională și personală la încadrarea pe piața muncii.

Capitolul 3 „*Optimizarea procesului de gestionare a sistemului informațional din cadrul învățământului superior economic în baza cerințelor de pe piața muncii*” este destinat argumentărilor științifice cu referire la aplicabilitatea metodologiei de formare a competențelor profesionale și de prognozare a nevoilor economiei naționale în specialiști cu studii superioare economice. În acest context, autorul a dezvoltat un model econometric de prognozare a nevoilor economiei naționale în specialiști cu studii superioare economice și a demonstrat oportunitatea reconfigurării gradului de corelare a competențelor deținute de absolvenți cu cerințele pieței muncii.

Concluziile generale și recomandările conțin prezentarea structurată a sintezei rezultatelor cercetării, care, în opinia autorului, vor facilita fundamentarea științifică a perfecționării procesului de gestionare a sistemului informațional din mediul universitar economic în corespundere cu piața muncii.

Suportul metodologic și informațional al cercetării cuprinde lucrările cercetătorilor autohtoni și de peste hotare cu referire la conceptele fundamentale ale teoriilor economice, reglementările juridice ale Republicii Moldova și ale Uniunii Europene, Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2030”, Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020, Strategia națională privind ocuparea forței de muncă pentru anii 2017-2021 etc. Rezultatele obținute în urma investigațiilor realizate au înlesnit crearea noilor elemente metodologice pentru cercetările științifice ulterioare din domeniu.

Metodologia aplicată în teză. Pentru realizarea scopului și a obiectivelor temei cercetate, metodologia aplicată însumează diverse metode și instrumente, printre care: analiza evolutivă a evenimentelor și fenomenelor, analiza comparativă, clasificări, sinteză, analogie, metoda abstracției științifice, metoda inducției și deducției, diverse metode statistice, reprezentări grafice și tabelare, modelare econometrică etc.

Cuvinte-cheie: gestionare, management, sistem informațional, entitate economică, învățământ superior economic, instituție de învățământ superior economic, prognozare, competențe profesionale.

CONȚINUTUL TEZEI

În capitolul unu al tezei, cu titlul „*Repere conceptuale cu privire la managementul sistemului informațional din cadrul învățământului superior economic*” este prezentat studiul teoretic al funcționării sistemului informațional (SI) din cadrul învățământului superior economic, pornind de la faptul că un produs informațional, și nu a unui produs material, este forța motrice a dezvoltării societății inovatoare. Informațiile au dobândit statutul de marfă, devenind la un nivel cu alte resurse materiale din societate. Mii de entități economice, milioane de contribuabili, miliarde de lei, cotații de acțiuni, registre de acțiuni – toate acestea reprezintă fluxuri de informații care trebuie evaluate, prelucrate pentru a facilita luarea deciziilor corecte. În ultimul deceniu a avut loc o creștere a volumului de informații, utilizate atât de societate, cât și de entitățile economice. Acest lucru se datorează ritmului tot mai mare de dezvoltare a științei și a tehnologiilor noi [11, p.1-67].

În condițiile rigide ale concurenței de piață apare necesitatea unei monitorizări continue a eficienței și gestiunii operaționale curente a entității economice pentru a cunoaște permanent și în detaliu mediul său exogen și endogen. Cunoașterea exactă și oportună a întregii activități desfășurate în entitatea economică, dar și în afara acesteia (respectiv, la nivelul macro și micro), constituie o exigență pentru organizațiile care vor să existe în condițiile concurenței înverșunate înaintate de piață. Pentru a planifica, organiza, coordona, controla și adopta decizii, managerii, indiferent de nivelul ierarhic, au nevoie de informații [7, p.169-175; 10, p.106-112]. Ca urmare, calitatea informațiilor condiționează decisiv calitatea deciziilor manageriale. Cu cât o entitate dispune de mai multe informații corecte, actuale și complete, cu atât managerii au posibilitate să ia decizii mai fundamentate și mai eficiente [8, p.36-38].

Astăzi, prelucrarea informațiilor economice a devenit o direcție științifică și tehnică independentă, cu o mare varietate de idei și metode. Componentele individuale ale procesului de prelucrare a datelor au obținut un grad ridicat de organizare și interconectare, ceea ce face posibilă combinarea tuturor instrumentelor de prelucrare a informațiilor la un anumit obiect economic cu conceptul unui *sistem informațional*. Un studiu detaliat al SI se bazează pe conceptele de *informație* și *sistem*. Sensul unanim acceptat pentru noțiunea de *informație* este următorul: „informația descrie fiecare dintre componentele noi cuprinse în semnificația unui simbol sau grup de simboluri într-o comunicare, știre, semnal, grup de imagini etc., prin care se desemnează concomitent o situație, o stare, o acțiune etc.” [1, p.40-44]. Datele stau la baza sistemului informațional, în general, precum și a informației economice, care, prin prelucrare, devin informații utile.

Astfel, *sistemul informațional* poate fi definit ca *interconexiunea metodelor*

manageriale, tehnicilor și instrumentelor manageriale, precum și a personalului responsabil pentru stocarea, procesarea, prelucrarea, optimizarea, eficientizarea și emiterea informațiilor pentru atingerea scopului entității economice (a se vedea fig. 1).

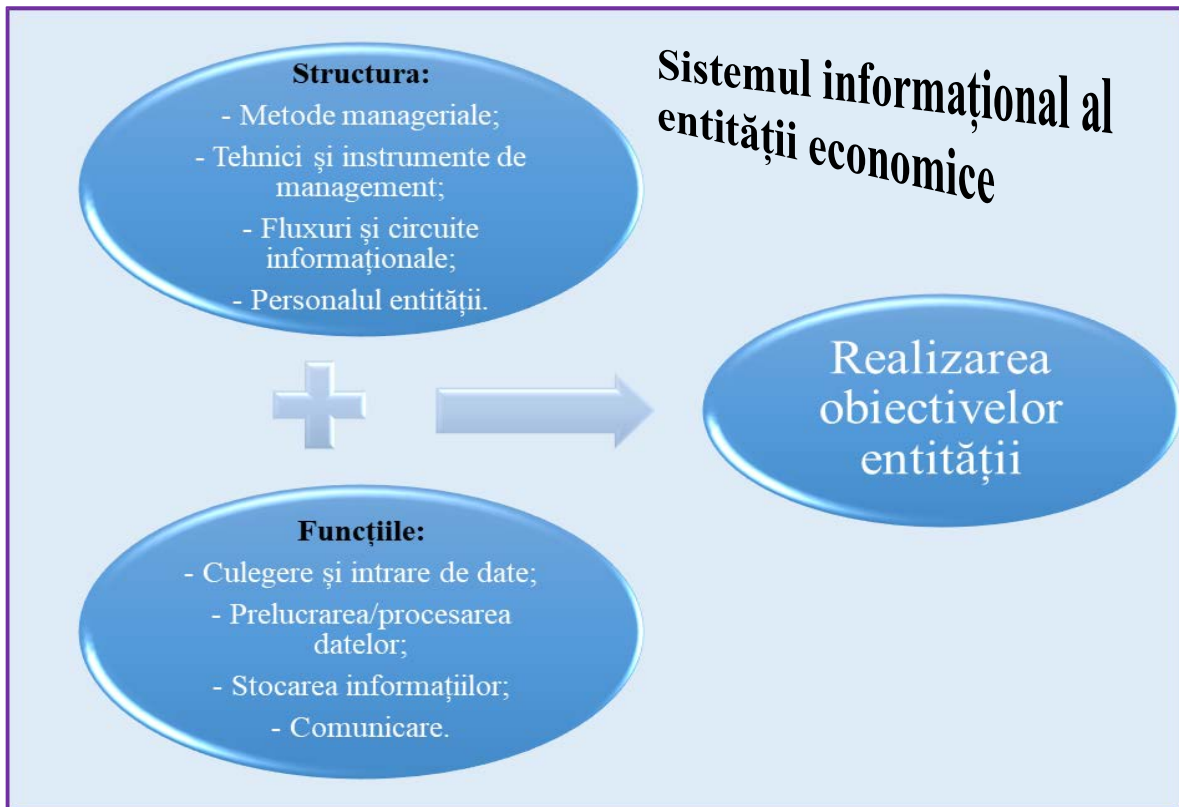

Fig. 1. Sistemul informațional al entității economice prin prisma funcțiilor și structurii sale
Sursa: elaborată de autor.

Procesul decizional se bazează pe utilizarea eficientă a informațiilor disponibile, fapt ce facilitează realizarea obiectivelor de afaceri de către entitatea economică. Astfel, scopul SI este de a ajuta entitatea să soluționeze problemele apărute și să ia cele mai bune decizii în diferite condiții de certitudine sau incertitudine [6, p.118].

Deci, un sistem poate fi definit ca un set de elemente care interacționează reciproc, care formează o anumită coeziune, unitate, având drept scop atingerea unui obiectiv sau a întregului set de obiective. Componentele unui sistem includ intrări, mecanisme de procesare și ieșiri. De menționat că sistemul utilizează feedback-ul pentru a monitoriza, controla funcționarea acestuia și a se asigura că acesta își atinge în continuare obiectivele. Performanța sistemului este măsurată prin eficiența și eficacitatea acestuia.

Din această perspectivă, modalitățile de fundamentare metodologică și teoretică a evoluției adaptive, caracteristice învățământului economic superior trebuie să fie similare celor aplicate structurilor organizaționale economice ce dețin un plan de gestionare recunoscut și acceptat drept

soluția cea mai eficientă pentru evoluția ascendentă. Deci, *tot ce înseamnă învățământ superior economic trebuie subînțeles ca o structură complexă cu multiple caracteristici de adaptare la mediul extern și în același timp, fiind o componentă indispensabilă a structurilor social-economice de nivel superior.*

Dintr-o astfel de perspectivă, conceptul de instituție de învățământ superior (ÎÎS) modern reprezintă o structură clar determinată cu o multitudine de obiective, printre care se disting clar obiective externe și interne, precum și subscopuri independente ale diferitor substructuri. Luându-se în calcul abordarea sistemică, orice universitate, privită drept o entitate economică, semnifică o structură complexă socio-economică integră. Prin urmare, universității îi sunt determinative caracteristici sistemice, precum: adaptabilitate, dinamism, complexitate, evoluție, emergență etc.

Din alt punct de vedere, *învățământul superior economic (ÎSE) poate fi privit drept o entitate economică, concurent și participant pe piața muncii ce își desfășoară activitățile în conformitate cu legile pieței și legile economice în vigoare, fiind în sine o subramificare a structurii economice, intercalând cu alte componente ale acesteia, având scopul de a-și aduce propria structură economică într-o stare optimală, ce se subînțelege ca echilibru.*

De menționat că există două particularități importante ale sistemelor informaționale, inclusiv ale celui din cadrul instituțiilor de învățământ superior economic (ÎÎSE):

1. Totalitatea însușirilor SI este în concordanță cu următoarele calități: completitudine, exactitate, relevanță, fiabilitate etc., asigurând o funcționare temeinică a entității și oferind diverse oportunități.

2. Varietatea elementelor SI, care poate fi explicată prin faptul că orice entitate trebuie să-și asigure o infrastructură informațională coerentă și unitară, să nu se limiteze doar la implementarea diverselor tehnologii informatice dar să asigure un management al sistemului informațional, care să identifice cerințele reale ale utilizatorilor și să stabilească obiectivele în ordinea priorităților.

Unul dintre instrumentele esențiale de gestionare eficientă ale unei universități este informatizarea activităților educaționale, manageriale și științifice. În plus, gradul de informatizare al unei universități este unul dintre cei mai semnificativi factori în determinarea competitivității unei universități. În prezent, universitățile din multe țări manifestă un mare interes în informatizarea managementului universitar. Practica arată că dezvoltarea de noi mijloace și metode de predare, gestionare și pregătire a specialiștilor calificați pentru piața muncii are un efect semnificativ dacă implementarea lor este asigurată de o restructurare adecvată în domeniul organizării și managementului universitar. Această problemă dificilă nu poate fi abordată în mod eficient de către manageri dacă munca lor se bazează doar pe experiența existentă ci se impune și

implementarea unui sistem informațional ce va conține informații exacte și complete despre structura universitară pe care o guvernează și metode de eficientizare a acesteia.

În acest context, relatăm că obiectele managementului sistemului informațional constau în stabilirea principalelor categorii de activități necesare realizării ansamblului de obiective fundamentale, derivate, specifice, individuale ale entității economice. Analiza acestor elemente permite regruparea lor pentru organizarea entității, delimitând funcțiile și activitățile. Cu referire la sistemul informațional din ÎÎSE, menționăm două subsisteme principale – activitatea educațională și activitatea de cercetare, dar și câteva subsisteme auxiliare, precum: managementul personalului, financiar, marketing etc. Aceste subsisteme corespund domeniului funcțional al organismului economic și pot fi utilizate pentru o multitudine de activități specifice organizației (a se vedea fig. 2).

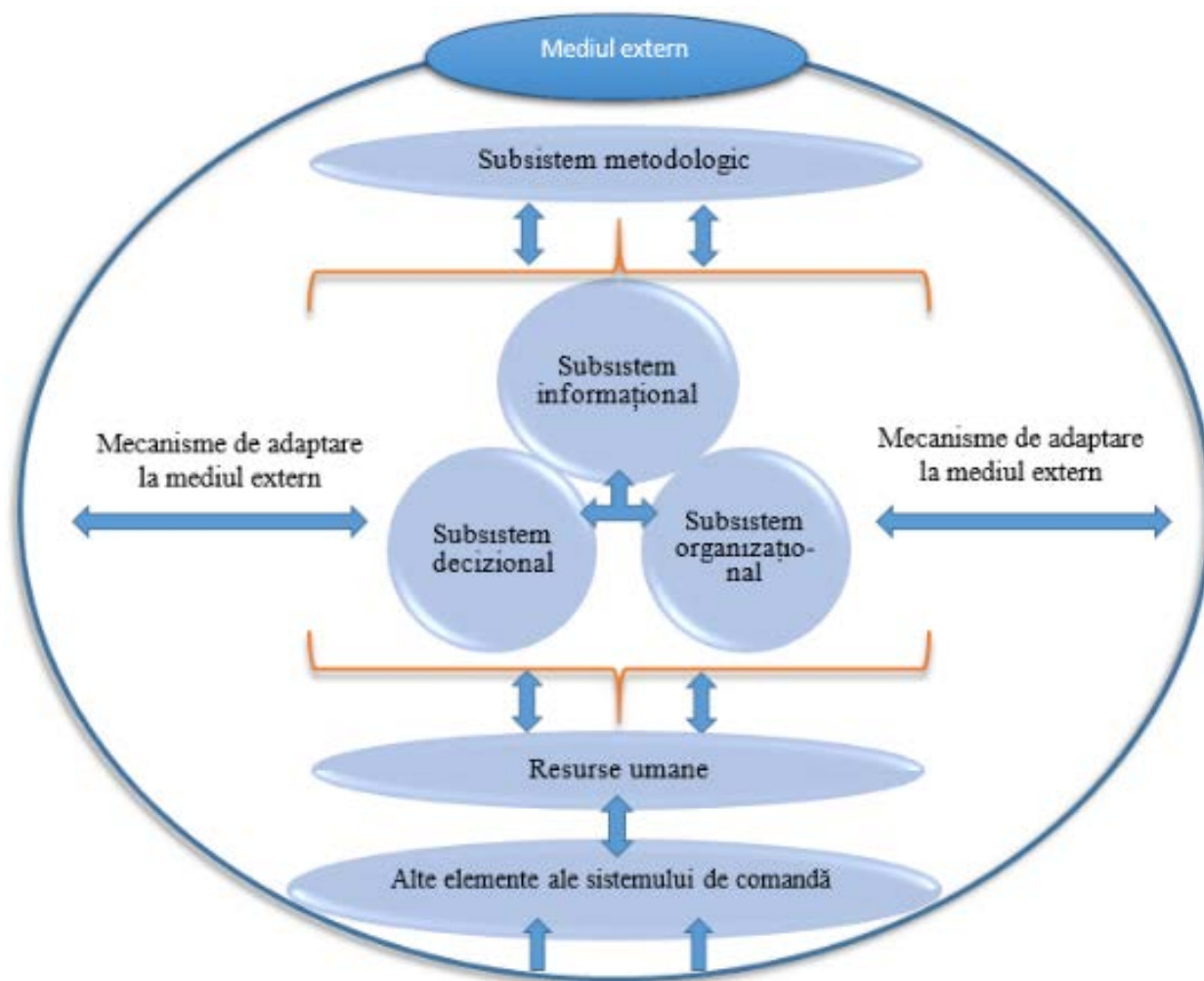

Fig. 2. Gestionarea informațională a universității private ca entitate economică
Sursa: adaptată de autor în baza sursei [12, p.34-47].

Asigurarea eficienței managementului universității necesită o revizuire a abordării integrate a activităților universitare. Această abordare implică analiza atât a domeniilor funcționale

de bază ale universității: educațional și de cercetare, cât și a domeniilor suplimentare de activitate: financiară și economică, managementul personalului, activitatea de marketing, strategică și dezvoltare etc. Fiecare dintre aceste domenii de activitate include un set de obiective, sarcini, metode, unități structurale și se caracterizează printr-o anumită integritate și independență, formând subsistemele corespunzătoare. Instrumentele de management sau procesele de conectare ale întregului sistem sunt procese de informare și de luare a deciziilor. Funcționalitatea întregului sistem de management depinde de eficiența, fiabilitatea și de calitatea acestora.

Astfel, putem concluziona cu referire la mecanismul managementului sistemului informațional din mediul universitar economic că activitățile universității sunt considerate o succesiune de procese interconectate, în care sunt implicate toate activitățile ei. Perfecționarea managementului SI, face ca universitatea să devină un sistem unic de procese interconectate și să permită integrarea sarcinilor de management strategic cu activitățile principale și auxiliare ale universității. Managementul eficient al proceselor asigură, la rândul lui, utilizarea eficientă a tuturor resurselor disponibile din cadrul universității. Domeniul universitar reprezintă spațiul unde se desfășoară procesul educațional și formarea profesională a unui tânăr specialist, cunoscut și sub numele de „studii superioare”. În această categorie se încadrează, de asemenea, toate nevoile sociale și economice ale unei comunități. Sistemele educative, de-a lungul timpului, s-au bazat pe componenta informațională.

O temeinică instruire universitară, care ține cont de managementul sistemului informațional al instituției superioare de învățământ, contribuie la formarea unor specialiști capabili să facă față oricăror cerințe față de viitoarele locuri de muncă, adică la performanța profesională și, nu în ultimul rând, la oferirea unui loc și rol motivant și satisfăcut în societate. Sporirea volumului de cunoștințe, a diferitelor tipuri de abilități și a virtuților esențiale sunt rezultate complexe ale utilizării informației de către participanții antrenați în procesele educaționale.

Al doilea capitol cu titlul „*Analiza concordanței subsistemului educațional al sistemului informațional din cadrul învățământului superior economic cu piața muncii*” este axat pe analiza procesului managerial în instituțiile de învățământ superior economic din Republica Moldova bazat pe sistemul informațional, precum și pe evaluarea impactului pe care îl are utilizarea acestuia asupra pregătirii tinerilor specialiști din domeniu. În acest context a fost evaluat gradul de satisfacere a așteptărilor absolvenților din cadrul învățământului superior economic pentru încadrarea pe piața muncii, fiind determinat nivelul de satisfacție al acestora în raport cu dezvoltarea profesională și personală la încadrarea pe piața muncii.

În majoritatea țărilor dezvoltate, investiția în sistemul educațional presupune menținerea unei dintre cele mai rentabile activități, iar Republica Moldova, actualmente, este la etapa incipientă de conștientizare că sistemul educațional poate deveni o afacere rentabilă. De-a lungul anilor, educația a devenit pilonul de bază în pregătirea profesională a resurselor de muncă. În prezent, sistemul de învățământ superior se confruntă cu cerințele în continuă schimbare ale pieței forței de muncă prin pregătirea specialiștilor calificați necesari zonei geografice. Lipsa unei modalități de abordare periodică și practică în cadrul structurii educaționale de învățământ superior economic, responsabile de formarea unui personal înalt calificat, conduce într-un mod deosebit la stoparea dezvoltării socioeconomice a acestora. Drept urmare, situația formată agravează dezechilibrul structural deja existent pe piața muncii. Acest dezechilibru, în principal, se referă la cererea de personal și de servicii educaționale, cele din urmă referindu-se în special la nivelul de împlinire a cerințelor individuale ale absolvenților. Astfel, devine extrem de necesară determinarea anumitor parametri, prin intermediul cărora se vor realiza diverse metode și instrumente de previzionare ce vor lucra drept niște indicatori echilibrați întru calibrarea și analizarea cererii de pe piața muncii.

Tabelul 1. Obiectivele care pot fi atinse prin intermediul instrumentelor de gestionare a sistemului informațional în mediul universitar economic din Republica Moldova

<i>Îmbunătățirea serviciilor</i>	Reducerea timpului rezervat pentru procesele zilnice și îmbunătățirea proceselor didactice, științifice, administrative.
<i>Monitorizare</i>	Cu scopul de a urmări punctele de procesare și de identificare a obstacolelor procesuale întâlnite în activitățile desfășurate de ÎISE din republică.
<i>Exactitate</i>	În spațiul funcționării ÎISE din republică regulile predefinite și reglementările procesuale sunt executate strict și informațiile necesare sunt menținute pentru identificarea corectă și adecvată a punctelor slabe care facilitează luarea deciziilor.
<i>Colaborare</i>	Integrarea de la distanță și concomitentă a proceselor din cadrul instituțiilor sau facultăților economice în asociație cu diverși parteneri (ex., instituțiile economice unde studenții își fac practica de producere etc.).
<i>Reducerea costurilor</i>	Se activează în baza automatizării mai multor categorii: evidența documentelor, studii la distanță, activități efectuate în scopul controlului calității de executare etc. Facilitează reducerea cheltuielilor (tehnica de multiplicare a documentației informative, a testelor etc.).

Sursa: *elaborat de autor*

Cu scopul de a analiza fluxurile informaționale din cadrul sistemului de învățământ superior economic, au fost elaborate de autorul tezei trei chestionare cu referire la formarea tinerilor specialiști și identificarea competențelor cerute de piața muncii. Cercetarea care se prezintă în continuare este bazată pe chestionarul destinat absolvenților din învățământul superior

economic (licență/masterat), care au fost rugați să evalueze *satisfacerea așteptărilor lor pentru încadrarea pe piața muncii*, realizat în perioada februarie - mai 2019. În cadrul cercetării au fost identificate două grupuri țintă: absolvenții de licență și absolvenții de masterat ai ÎÎS economic ASEM și USM, Facultatea de Științe Economice (*a se vedea Anexa 4*).

Obiectivele urmărite în cadrul cercetării:

- identificarea situației ocupaționale și profesionale a absolvenților;
- identificarea nivelului de pregătire al absolvenților pentru încadrarea pe piața muncii din perspectiva absolvenților;
- analiza experiențelor de formare la care au participat absolvenții;
- evaluarea impactului formării asupra dezvoltării profesionale și personale;
- identificarea reprezentărilor absolvenților privind importanța formării continue în relație cu nevoile de formare;
- identificarea opiniilor absolvenților cu privire la principalele bariere întâlnite în formarea profesională;
- obținerea informațiilor preliminare relevante în vederea elaborării unor propuneri de politici, strategii și măsuri concrete de stimulare a participării la formare a absolvenților pe piața muncii.

Au fost utilizate următoarele metode și instrumente:

- analiza documentelor cu scopul de a colecta informații statistice cu referire la formarea specialiștilor calificați căutați pe piața muncii ș.a.;
- evaluarea prin chestionare a satisfacerii așteptărilor studenților absolvenți din cadrul învățământului superior economic (licență/masterat) pentru încadrarea pe piața muncii. Informațiile solicitate vizează calitatea studiilor obținute.

Aspectele chestionarului se referă la: domeniul ales; statutul ocupațional și profesional; studiile efectuate; aportul educației universitare în dezvoltarea profesională; actualitatea conținutului didactic prezentat studenților; reprezentări asupra corespunderii programului de studii cu oferta pieței muncii; abilități și deprinderi profesionale căutate pe piața muncii; etc.

În concluzie se constată că alegerea domeniului de studii este făcut conștient de către absolvenții masteranzi; pe de altă parte, absolvenții de licență se confruntă cu informarea insuficientă despre domeniul de studii. Iar optarea pentru o ÎÎSE se face în mod conștient, factorii ce influențează alegerea sunt: certificare recunoscută; instituție cu renume; specialiști căutați pe piața muncii etc. Cei mai mulți dintre absolvenții de învățământ superior economic, la înscrierea în ÎÎSE, indică că dețin studii de bacalaureat. Constatarea permite să concluzionăm că la înmatriculare tinerii au cunoștințe insuficiente cu referire la domeniul economic, ceea ce, mai apoi, creează probleme la încadrarea pe piața muncii. În altă ordine de idei, ponderea satisfacției

studenților cu referire la programele universitare cu profil economic este înaltă, iar programele de studii au impact asupra dezvoltării abilităților practice, dezvoltării profesionale și, respectiv, asupra angajării în câmpul muncii. Totodată, putem observa și o nemulțumire a absolvenților cu referire la practica de producere și varietatea cursurilor opționale. De asemenea, putem concluziona în baza discuțiilor cu studenții că procesul responsabil de formare a competențelor, caracteristice unui absolvent, depinde de:

- ✓ factorii tehnici și organizaționali ce determină procesul educativ;
- ✓ conținutul și calitatea produselor educative;
- ✓ metodele de predare;
- ✓ modalitatea utilizată de către lector pentru o interacționare favorabilă cu studenții;
- ✓ calitatea pregătirii educaționale și a practicii oferite etc.

De subliniat că competență profesională înseamnă capacitatea de aplicare, transferare și combinare a cunoștințelor și deprinderilor în diverse medii de activitate, cu scopul evaluării executării sarcinilor anunțate la locul de muncă. Mobilizarea studenților și a cadrelor didactice și garantarea unui nivel înalt calitativ final al serviciilor educaționale se vor putea realiza doar prin intermediul trecerii de la abordarea tradițională la cea bazată pe competențe. Prin urmare, abordarea întemeiată pe competențe reprezintă o modalitate de fundamentare a competitivității absolvenților pe piața muncii și a devenit o realitate incontestabilă.

Unul dintre instrumentele de gestionare eficientă a unei universități este informatizarea activităților științifice și educaționale. În plus, gradul de informatizare al unei universități este unul dintre cei mai semnificativi factori în determinarea competitivității unei instituții de învățământ superior. În condițiile actuale de criză pandemică, se constată că tendința de informatizare și digitalizare a sistemului educațional, impune revitalizarea procesului educațional, astfel, considerăm oportun să se implementeze în universitățile din țară un proiect care ar avea capacitatea să transforme procesul educațional în vederea introducerii informației de ultimă oră din domeniile predate, de rând cu tehnologiile digitale. Scopul principal al unui sistem informațional universitar este îmbunătățirea eficienței gestionării activităților unei instituții de învățământ superior și a calității procesului de învățământ. Atingerea acestui obiectiv este posibilă prin: planificarea procesului educațional, crearea unei baze informaționale, aplicarea unui algoritm eficient al vectorilor informaționali în cadrul instituției și din/spre exterior, inclusiv menținerea relației de comunicare permanentă cu piața muncii, precum și gestionarea eficientă a acestora. (*a se vedea fig. 3*).

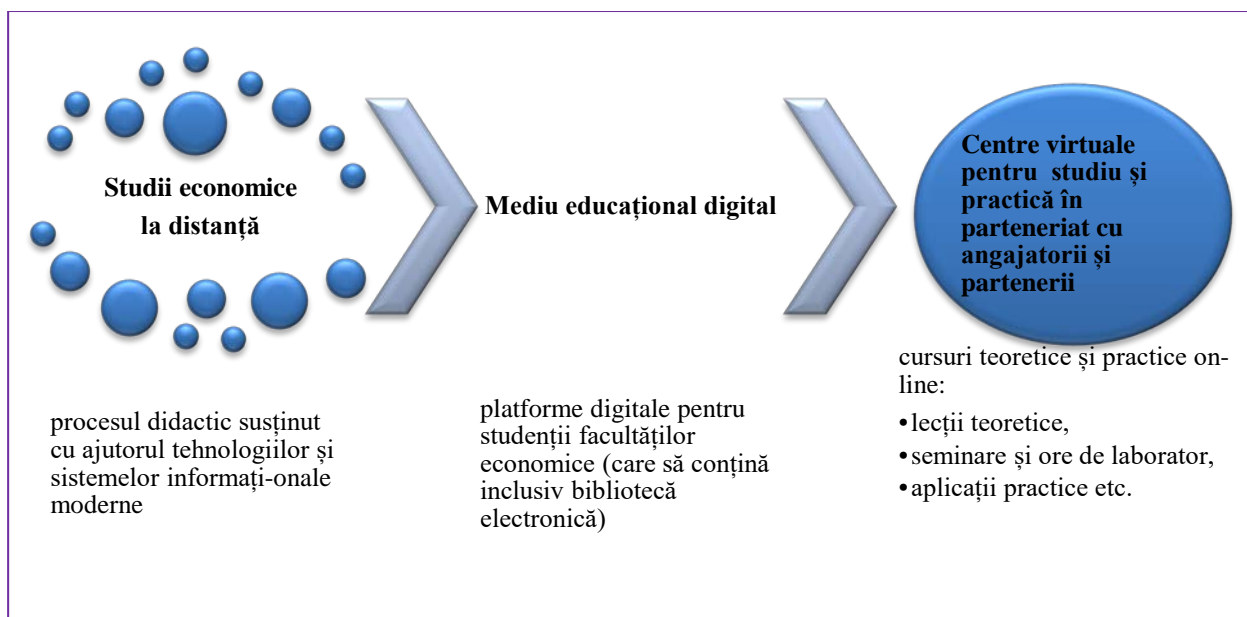

Fig. 3. Digitalizarea sistemului educațional în domeniul științelor economice
 Sursa: *elaborat de autor.*

Concordanța sistemului educațional ca parte componentă a sistemului informațional din cadrul învățământului superior economic cu piața muncii sunt prezentate în figura 4. Flexibilitatea programelor de instruire va permite de adăugat modificări în conformitate cu cerințele angajatorilor. Principalul efect al implementării unei asemenea proiect va fi accesibilitatea și disponibilitatea educației și studiilor economice, inclusiv și pentru studenții care deja sunt încadrați în piața muncii. Într-adevăr, pe baza acestor tehnologii este posibil să se dezvolte cursuri la distanță, și va lua amploare cursurile de pregătire suplimentară sau perfecționare. *Acest lucru va permite nu numai creșterea acoperirii și a formării traiectorii educaționale individuale, dar va ajuta, de asemenea, universitatea să câștige bani din furnizarea serviciilor educaționale. Ulterior, aceste resurse financiare pot fi redirecționate și spre implementarea unor elemente moderne a sistemului informațional în instituțiile de învățământ superior și pentru perfecționarea managementului acestuia.*

Experiența Universității de Stat din Moldova și a condițiilor de aplicare a coeficienților de performanță cadrelor universitare ne-a permis să concluzionăm necesitatea unei reconsiderări a metodelor existente de evaluare și recompensă a cadrului științific-didactic. În calitate de astfel de criterii este oportun să se țină cont de următoarele: pregătirea și deschiderea spre modificarea cursurilor în concordanță cu noutățile din domeniu; participarea la mobilitatea internațională; dezvoltarea competențelor digitale după profilul activităților; gradul de satisfacție a studenților și angajatorului de calitatea predării; abilitatea de a preda și în limbi de circulație internațională; premii ale studenților sub ghidare științifică la olimpiade specializate, concursuri de specialitate,

conferințe studentești; obținerea de granturi, mobilități și premii la concursuri pentru cadrele didactico-științifice; participarea la școlile științifice; creșterea Indicelui Hirsch etc.

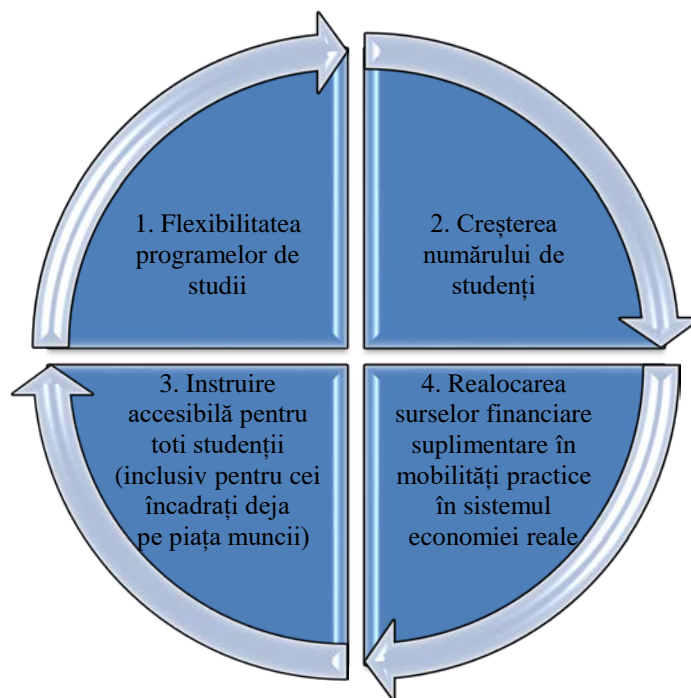

Fig. 4. Concordanța dintre subsistemul educațional (inclusiv studii economice) și piața muncii

Sursa: *elaborată de autor.*

Atunci când se ia în considerare întregul set de indicatori pentru evaluarea eficienței personalului didactico-științific, trebuie remarcat faptul că o serie de indicatori de performanță sunt într-un fel sau altul legați de indicatorii și criteriile de monitorizare a eficacității activităților ÎIS.

În baza chestionarelor realizate și generalizând concluziile la care au condus acestea, s-a constatat că pe piața muncii sunt solicitate anumite calități la angajare cum ar fi: cunoștințe și abilități sau experiență practică; capacitatea de a întreține discuții pe teme profesionale; propuneri și idei ingenioase de perfecționare sau/și eficientizare a afacerii în care este încadrat tânărul specialist, etc. Deci, se constată că sarcina principală a învățământului superior economic nu este doar formarea specialiștilor care sunt capabili să îndeplinească cerințele viitoare ale pieței muncii, dar au și previziune științifico-economică, adică pe parcursul activității profesionale, aceștia trebuie să răspundă prompt la schimbările viitoare și trebuie să poată lua deciziile corecte în condiții de incertitudine.

În capitolul trei al tezei cu titlul „*Optimizarea procesului de gestionare a sistemului informațional din cadrul învățământului superior economic în baza cerințelor de pe piața*

muncii” autorul a dezvoltat un model econometric de prognozare a nevoilor economiei naționale în specialiști cu studii superioare economice și a demonstrat oportunitatea reconfigurării gradului de corelare a competențelor deținute de absolvenți cu cerințele pieței muncii, și, în baza celor constatate, propune o metodologie de formare a competențelor profesionale și de prognozare a nevoilor economiei naționale în specialiști cu studii superioare economice.

Funcționarea și dezvoltarea învățământului superior economic în Republica Moldova sunt însoțite de multe probleme cauzate de corelarea politicii unificate de dezvoltare socioeconomică cu posibilitățile ÎÎSE, de lipsa reflectării nevoilor de personal în structura și parametrii sistemului educațional. Pentru ca învățământul superior economic să exercite un rol proeminent în dezvoltarea socioeconomică a țării, este oportun ca formarea tinerilor specialiști în ÎÎSE să se desfășoare ținându-se cont de nevoile actuale și viitoare ale economiei naționale față de cerințele de personal calificat. Actualmente, în economia națională este evidentă problema privind lipsa unei legături stabile între nevoile pieței muncii și supraproducția specialiștilor, care nu sunt solicitați în sfera economică. Pe de altă parte, constatăm că, actualmente piața muncii, prezintă deficit de specialiști cu abilități sporite în domeniul analizei financiare, pronosticurilor de tip econometric în domeniul financiar-bancar, auditori și actuari, care, ulterior studiilor universitare, ar putea fi recunoscuți la nivel european și internațional etc.

Astfel, putem concluziona că ÎÎSE din republică, la furnizarea serviciilor educaționale, sunt obligate să țină seama atât de nevoile angajatorilor, cât și de principalele tendințe de dezvoltare a pieței muncii în domeniile ocupării forței de muncă. În condițiile moderne, este necesar nu doar să se monitorizeze procesul de formare a competențelor în rândul studenților, ci și să se asigure că gama competențelor este corelată cu cerințele actuale ale angajatorilor față de absolvenți. Din aceste considerente, este important să se evalueze satisfacerea așteptărilor studenților absolvenți din mediul universitar economic (licență/masterat) pentru încadrarea pe piața muncii. Studiul de față se referă la absolvenții facultăților economice din cadrul USM și ASEM.

Metodologia de cercetare a constat în utilizarea chestionarului destinat absolvenților din învățământului superior economic (licență/masterat). Absolvenții au fost invitați să evalueze nivelul de satisfacție din cadrul învățământului superior economic (licență/masterat) în raport cu dezvoltarea profesională și personală în primul an de încadrare pe piața muncii, conținând atât informații obiective, referitoare la parcursul profesional, cât și informații subiective, privind percepțiile respondenților cu privire la calitatea și relevanța studiilor urmate. Cercetarea s-a desfășurat pe două grupuri țintă: absolvenții licență și absolvenții masterat ai facultăților economice din cadrul ASEM și USM.

Analiza nivelului de satisfacție al absolvenților din cadrul învățământului superior economic (licență/masterat) față de evoluția profesională și personală în primul an de încadrare pe piața muncii s-a efectuat în baza „*Chestionarului privind nivelul de satisfacție al absolvenților din cadrul învățământului superior economic (licență/masterat) în raport cu dezvoltarea profesională și personală în primul an de încadrare pe piața muncii*”. Cercetarea efectuată a permis evaluarea situației existente în sistemul de învățământ superior din Republica Moldova, scopul fiind identificarea posibilităților de contribuire eficientă la *dezvoltarea managementului sistemului informațional al ÎÎSE prin evidența angajării absolvenților universitari*. Cercetarea procesului de încadrare a tinerilor specialiști cu studii economice pe piața muncii din Republica Moldova a fost realizat în perioada septembrie-octombrie 2019 și s-a axat pe analiza detaliată a traseelor profesionale și academice în primul an după absolvirea ÎÎSE din Republica Moldova. Obiectivul general al studiului l-a constituit consolidarea rolului ÎÎSE în evaluarea modului în care cunoștințele, competențele și abilitățile dobândite facilitează încadrarea absolvenților din învățământul superior economic să se angajeze pe piața muncii.

Astfel, în procesul chestionării, intervievații au fost rugați să ofere informații despre inserția acestora pe piața muncii, statutul ocupațional, durata contractului de muncă, informații despre mediul de activitate, reprezentările asupra corespunderii programului de studii ofertei pieței muncii; abilitățile și deprinderile profesionale căutate pe piața muncii, implicarea angajatorilor în dezvoltarea profesională a tinerilor specialiști etc.

În concluzie, vom menționa că rezultatele obținute în urma cercetării ne fac să generalizăm asupra faptului că piața forței de muncă din Republica Moldova se manifestă prin căutarea specialiștilor cu calificări și competențe înalte, de aici putem deduce că tinerii specialiști și angajații care nu dețin abilități profesionale de calitate riscă să fie dezavantajați. Pentru a anticipa creșterea șomajului din cauza decalajului între cerere și ofertă este necesar a dezvolta în mod sistematic calificările profesionale ale specialiștilor din domeniul economic. Având în vedere faptul că Republica Moldova dispune de forță de muncă, caracteristicile specialiștilor care au absolvit ÎÎS trebuie să corespundă cerințelor nu doar pe piața locală a forței de muncă, ci și pe cea externă a forței de muncă. Această constatare se referă în special la specialitățile din domeniul economic în care, actualmente, există un excedent de ofertă față de cerere pe piața internă a muncii.

În altă ordine de idei, dacă considerăm sistemul de învățământ superior economic drept activitate educațională agregată a unei societăți, atunci un management calitativ impune alegerea optimă a obiectivelor și a priorităților pentru dezvoltarea acestora, echilibrul obiectivelor, mijloacelor și condițiilor de activitate în învățământul superior economic, armonizarea intereselor subiecților activităților educaționale și alocarea costurilor între utilizatorii resurselor educaționale,

activarea factorilor principali în managementul sistemului informațional din cadrul învățământului superior la prognozarea nevoilor economiei naționale în specialiști cu studii superioare economice.

Este oportun de punctat că dezvoltarea în ascendență a economiei naționale depinde tot mai mult de nivelul de educație al societății. Înțelegerea faptului că creșterea economiei țării depinde, în mod direct, de calitatea resurselor de muncă și de eficiența utilizării acestora demonstrează că educația este factorul determinant în dezvoltarea unui individ – unul dintre principalele mijloace de dezvoltare a întregii țări. Pentru a evalua cererea potențială de specialiști cu studii superioare economice pe piața muncii, este necesar să cunoaștem nevoia anuală suplimentară a economiei în personal calificat pe termen mediu și lung, cu un nivel înalt de detaliere a activității economice. Această problemă poate fi rezolvată printr-un sistem de previziune a nevoilor de personal pe baza metodelor de modelare econometrică. Astfel modelul propus de autor în vederea analizei și prognozei numărului de absolvenți cu profil economic are forma:

$$\begin{aligned} \text{LOG}(\text{ECON_ABS}) = & -69.50 + 4.97*\text{LOG}(\text{PIB_REAL}) + \\ & 0.84*\text{LOG}(\text{ECON_ABS}(-1)) + 2.49*\text{LOG}(\text{SALARIU}) - 0.45*@\text{TREND} \end{aligned} \quad (1)$$

Forma logaritmică poate fi transformată în formă exponențială:

$$\text{ECON_ABS}_t = e^{-69.5} \text{PIB_REAL}_t^{4.97} \text{ECON_ABS}_{t-1}^{0.84} \text{SALARIU}_t^{2.49} e^{-0.45t} \quad (2)$$

Impactul domeniului educațional asupra dezvoltării economice și sociale este indiscutabil și se manifestă prin recrutarea și repartizarea resurselor umane calificate spre diferite poziții economice pentru a influența progresul economic, dar și pentru a evita declinul economic. Învățământul superior, o prioritate națională în formarea potențialului uman, este implicat direct în dezvoltarea socioeconomică a țării. Astfel, mediul social și economic sunt influențate de rezultatele sistemului educațional superior. *Prin urmare, este deosebit de important să se dezvolte un sistem de prognoză a nevoilor economiei naționale în personal cu diferite calificări economice, care să permită formarea unei structuri optime pentru instruirea specialiștilor de calificare solicitată.*

În acest context, conform analizei realizate, concluzionăm că Republica Moldova are toate șansele de a-și menține propria competitivitate prin modernizarea sistemului educațional și recalificarea profesională a cadrului didactic. Sistemul educațional superior are un rol major datorită contribuției sale la dezvoltarea economică și socială a țării; astfel, prin asigurarea serviciilor educaționale performante se va stimula angajabilitate, flexibilitatea și competitivitatea absolvenților.

Evaluarea bibliografică arată că formarea la timp a specialiștilor cu înaltă calificare este direct legată de predicția calitativă a formării în ÎÎS, ținându-se cont de dezvoltarea inovativă a industriilor, astfel autorul a realizat un studiul cu scopul de a identifica competențele cerute de

angajator față de absolvenții ÎÎSE pentru o dezvoltare competitivă a entității și inserția efectivă a absolvenților în câmpul muncii. În cadrul studiului a fost consultat Clasificatorul Activităților din Economia Moldovei, oferit de Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova [3]. Pentru a atinge obiectivele studiului, în mare parte suntem interesați de categoria *K00 Activități financiare și asigurări*, care lipsește din banca de date statistice. Astfel, reieșind din aceste activități, este rațională investigarea domeniilor de activitate: Bancar, Asigurări și Activitate fiscală pe municipiul Chișinău prin intermediul chestionării. Astfel, a fost elaborat „*Chestionarul privind identificarea competențelor cerute de angajator față de absolvenții ÎÎS economic*” aplicat departamentelor „Resurse umane” de la 12 bănci licențiate din Republica Moldova [2], în 13 companii de asigurări [4] și în Serviciul Fiscal de Stat al Republicii Moldova [9]. Pentru realizarea studiului a fost elaborat un formular personalizat pe platforma Google Drive pentru colectarea datelor de la companiile enumerate mai sus [5].

În urma realizării chestionarului privind identificarea competențelor cerute de angajator față de absolvenții ÎÎSE se constată că instituțiile de învățământ trebuie să pună accent pe activități practice pentru ca absolventul să obțină abilități necesare în luarea deciziilor în condiții de incertitudine, să ajusteze programul de studii la cerințele pieței de muncă.

De asemenea, direct a fost interviuata șefa Direcției Dezvoltare Resurse Umane MOBIASBANCA - OTP GROUP SA, care a oferit informații utile pentru studiul dat. Menționăm, că compania colaborează cu ÎÎSE și anual angajează peste zeci de absolvenți. În procesul de angajare se atrage o deosebită atenție ratingului internațional și reputației ÎÎSE absolvite, nivelului educației generale, calificării profesionale, precum și experienței practice (eventual) deținute de candidat. În concluzia afirmației că abilitățile și competențele deținute de tinerii specialiști sunt de nivel mediu sau limitate, devine oportun ca ÎÎSE să acorde o mai mare atenție asupra cunoștințelor teoretico-aplicative și abilităților generale specifice domeniului financiar-bancar formate la studenți. Abilitățile așteptate de la tânărul specialist la angajare și în activitatea sa pentru creștere în carieră sunt: pro-activitate, interes și motivație pentru poziție, stabilitate. Întru-cât domeniul financiar-bancar este în continuă schimbare, odată cu tendințele globale și dezvoltarea tehnologiilor digitale, acest fenomen determină necesitatea dezvoltării competențelor angajaților prin educație suplimentară prin diferite cursuri de perfecționare, cursuri de limbi străine sau cursuri IT.

Ca rezultat, în baza concluziilor pe marginea realizării sus-menționatului chestionar și a consultărilor riguroase cu reprezentanții structurilor de business, propunem un set de competențe (*a se vedea fig. 5*) necesare pentru specialitățile economice ale universităților. În același timp,

subliniem că, în primul rând, s-a ținut cont de faptul că competențele dobândite ar trebui să formeze la absolvenți nu doar calități profesionale, ci și norme morale în comportamentul viitorului angajat.

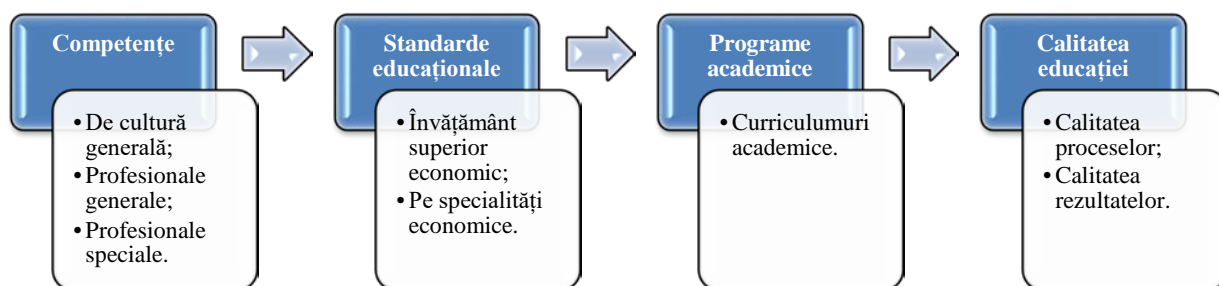

Fig. 5. Modelul de constituire a competențelor profesionale în ÎȘE

Sursa: *elaborată de autor.*

În consecință, implementarea eficientă a modelului bazat pe competențe în sistemul de învățământ profesional superior presupune participarea activă nu doar a cadrelor universitare, ci și a angajatorilor, studenților și a altor părți interesate de rezultatele finale ale procesului educațional economic. Formarea tinerilor specialiști în concordanță cu piața muncii, este principala premisă în crearea unor condiții prealabile absolut necesare pentru dezvoltarea cu succes a țării în viitor. De aceea, în pofida tuturor complexităților și problemelor din stadiul actual al dezvoltării economice, universitatea trebuie să-și fixeze ca obiectiv primordial dezvoltarea tuturor abilităților, inclusiv și a unui sistem informațional capabil să asigure viitori specialiști de calificare înaltă pentru economia națională.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetarea teoretico-metodologică și aplicativă, realizată în cadrul tezei de doctor, cu referire la rolul sistemului informațional din cadrul învățământului superior în prognozarea nevoilor economiei naționale în specialiști cu studii superioare economice, permite formularea următoarelor **concluzii**:

1. Societatea contemporană se îndreaptă rapid spre formarea unui nou tip de economie, în care informațiile devin principalul instrument și sunt recunoscute ca fiind principala resursă productivă alături de energie, materiale și finanțe. Sistemul informațional reprezintă elementul indispensabil din cadrul entităților economice, care contribuie la schimbarea modului de dezvoltare a mediului de afaceri și a modului de trai al societății. Rezultativ, sistemul informațional poate fi determinat drept un complex de elemente ce sunt într-o permanentă interferență, astfel încât formează o coeziune, unitate specifică. Elementele acestui sistem se corelează într-un mod specific, rezultând în obținerea unui obiectiv sau set de obiective, pe când componentele acestuia sunt caracterizate de intrări, mecanismele de procesare și ieșiri.

2. Concomitent, sistemul informațional din cadrul entității poate fi definit printr-o intercalare continuă a metodelor manageriale, tehnicilor și instrumentelor manageriale, precum și a personalului responsabil de stocarea, procesarea, prelucrarea, optimizarea, perfecționarea și emiterea informațiilor în scopul eficientizării activității economice. În cadrul acestui sistem, educația abilităților profesionale la nivel înalt prezintă un impact managerial de gestionare a procesului economic și devine extrem de importantă, întrucât intrarea în sistem se realizează doar prin intermediul acestei componente. În condițiile relațiilor de piață, un specialist înalt calificat este considerat ca „produs” special furnizat pe piața muncii, iar universitatea, în acest context, este considerată o entitate cu funcții economice depline. O universitate modernă devine unul dintre elementele - cheie ale sistemului de inovare ca furnizor de capital uman, experiență tehnologică și managerială. Deci, universitatea trebuie să-și fixeze ca obiectiv primordial dezvoltarea tuturor abilităților, inclusiv a unui sistem informațional susceptibil să asigure viitori specialiști de calificare înaltă pentru economia națională.

3. Astfel, putem scoate în evidență următoarea definiție: prin managementul sistemului informațional al instituțiilor de învățământ economic se subînțelege organizarea procesului de creare a mediului informațional întru satisfacerea nevoilor educaționale și constituirea unor abilități profesionale, care, la rândul lor aplicate, vor interacționa cu mediul universității pentru a susține procesul de recrutare a absolvenților pe piața muncii.

4. Nivelul de educație devine, astfel, unul dintre principalii factori care determină și concretizează poziția unui individ pe piața muncii. Prin urmare, necesitatea calificării și formării profesionale avansate se va menține pe piața muncii. Una dintre cele mai stringente probleme la ora actuală pentru instituțiile de învățământ superior economic din republică este concordanța activității lor cu cerințele actuale de pe piața muncii și cu calitatea produsului finit – absolvenți competitivi pe această piață. În sistemul de învățământ superior economic, clientul nominal este angajatorul, care nu participă direct la elaborarea cerințelor pentru universități și a programelor de formare, iar clientul real este statul, care formează lista de specialități prioritare, comanda de stat și finanțează universitățile. Dar, în realitate, comanda de stat nu reprezintă prioritățile pieței, care sunt semnificativ mai flexibile. Acest fapt a fost confirmat în teză prin realizarea celor trei chestionare la tematica cercetată.

5. Conținutul modelului bazat pe competențele de pregătire a absolvenților instituțiilor de învățământ economic trebuie să devină un standard de calitate a managementului sistemului informațional și, în consecință, a rezultatelor procesului educațional, adecvat cerințelor moderne științifice, tendințelor globale de dezvoltare a economiei, pieței forței de muncă, educației, precum și așteptărilor personale ale absolvenților. Angajarea absolvenților se bazează pe utilizarea eficientă a tuturor componentelor managementului sistemului informațional și este asociată cu posedarea competențelor profesionale, care autorizează persoana să desfășoare activități distinctive unei sau mai multor ocupații, cuprinse într-un document standard, care descrie rezultatele învățării în concordanță cu cerințele pieței muncii.

6. Prin abordarea gestionării sistemului informațional din spațiul învățământului superior economic considerăm că activitățile universității sunt o succesiune de procese interconectate, în care sunt implicate toate structurile acesteia. Această abordare creează condiții prealabile pentru perfecționarea managementului sistemului informațional, astfel ca universitatea să devină un sistem unic de procese interconectate și să permită integrarea sarcinilor de management strategic cu activitățile principale și auxiliare ale universității.

7. Analiza literaturii științifice denotă că formarea la timp a specialiștilor cu calificare înaltă este direct legată de prognozarea calitativă a instruirii în cadrul ÎÎS, ținându-se cont de dezvoltarea inovatoare a industriilor și regiunilor statului. Prin urmare, a fost dezvoltat un model econometric de prognoză a nevoilor economiei naționale în personal cu diferite calificări economice, care să permită formarea unei structuri optime pentru instruirea specialiștilor de calificarea solicitată. În acest sens, concluzionăm că satisfacerea/realizarea acestei nevoi este astăzi destul de importantă și, totodată, problematică, deoarece, în primul rând, este necesară o

justificare științifică și teoretică a principalelor principii metodologice, prezicerea procesului de pregătire în ÎÎS, ținându-se cont de dezvoltarea inovativă a sectoarelor economice.

Problemele științifico-aplicative de importanță majoră soluționate prin intermediul prezentei investigații țin de determinarea posibilităților de perfecționare a procesului de gestionare a sistemului informațional din cadrul învățământului superior economic în scopul relaționării optime cu piața muncii.

Problemele nesoluționate în prezenta teză. Considerăm că în perspectivă, în vederea eficientizării gestionării sistemului informațional al ÎÎSE și punerii acestuia într-o corelare maximă cu necesitățile pieței muncii, cu specialiștii pregătiți de aceste instituții, este necesar să se efectueze cercetări științifico-analitice referitoare la eficientizarea comunicării dintre mediul de afaceri și ÎÎSE, precum și la modificarea sistemului de evaluare a ÎÎS, întrucât cel existent are în calitate de criterii de evaluare analiza dotării tehnico-materiale a ÎÎS și asigurarea cu personal didactic. Se impune analiza permanentă a procesului de angajare în câmpul muncii a absolvenților în baza calificării deținute cu scopul de a elabora un set de măsuri și recomandări practice care să vizeze toți actorii implicați în soluționarea acestei probleme de pe piața muncii.

Pornind de la concluziile menționate anterior, considerăm oportune următoarele **recomandări:**

În condițiile formării unei economii inovative, pentru a crea produse de înaltă calitate și a presta servicii de nivel mondial, cu capacitatea de a concura pe piețele interne și externe, nivelul de profesionalism al specialiștilor cu studii superioare economice ar trebui să fie satisfăcător pentru a crește în mod constant complexitatea și calitatea muncii prestate. Pentru a realiza o creștere economică durabilă, procesul de instruire a specialiștilor cu studii superioare economice trebuie planificat cât mai exact, ceea ce va permite construirea unei politici de personal rațională în sectoarele economice.

În acest sens, se propune ÎÎSE implementarea intensă și utilizarea domeniului digital informativ-educațional, care în sine reprezintă o combinație dintre resursele și tehnologiile know-how, ce conferă posibilitatea de organizare eficientă a procesului educațional. Introducerea sistemelor informaționale în cadrul metodelor de intercalare dintre diverse structuri conferă posibilitatea de sporire a randamentului eficienței organizării educaționale a învățământului superior economic.

În vederea eliminării decalajelor de comunicare dintre mediul de afaceri și sistemul educațional superior economic devine oportună crearea unui mediu universitar inovativ la un nivel calitativ nou, precum și eficientizarea perfecționării managementului sistemului informațional din cadrul învățământului superior economic în corelare cu piața muncii.

În baza realizării metodei de chestionare, cu referire la identificarea competențelor cerute de angajator de la absolvenții ÎSE, se recomandă instituțiilor de profil să-și ajusteze programul de studii la cerințele pieței muncii, astfel încât un accent deosebit să se pună pe relația cu sectorul real al economiei și pe activitățile practice, pentru ca absolventul să obțină abilitățile necesare în luarea deciziilor în condiții de incertitudine și risc.

Având în vedere faptul că Republica Moldova este fertilă în forță de muncă, caracteristicile specialiștilor care au absolvit ÎS din republică trebuie să îndeplinească cerințele nu doar ale pieței naționale a forței de muncă, ci și ale celei externe. Prin urmare, reieșind din cele relatate, considerăm oportun pentru Republica Moldova modelul de constituire a competențelor profesionale în ÎSE, care, ulterior, fiind dezvoltat, va forma baza pentru dezvoltarea unui model conceptual de interacțiune între universități și subiecții pieței muncii cu referire la specialitățile economice pentru a elabora lista competențelor necesare de obținut în timpul procesului de formare de către specialiștii din domeniul economic.

Generalizând, menționăm că raționalizarea gestionării sistemului informațional din cadrul învățământului superior economic în perspectivă urmează să fie corelat, în mod direct, cu caracteristicile societății actuale informaționale și cu cererea forței de muncă pe piața muncii.

BIBLIOGRAFIE

1. AIRINEI, D., FĂTU, T., GRAMA, A., FOTACHE, D., GEORGESCU. M. *Tehnologii informaționale pentru afaceri*. Iași: Sedcom Librius, 2006, 414 p. ISBN 978-97367-02-020
2. *Băncile licențiate din RM*. Banca Națională a Moldovei. [citată 25.05.2020]. Disponibil: <https://www.bnm.md/ro/content/bancile-licentiate-din-republica-moldova>
3. *Clasificări și nomenclatoare*. Banca de date statistice Moldova. [citată 25.05.2020]. Disponibil: <https://statistica.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=385>
4. *Comisia națională a pieței financiare. Companii de asigurări* [citată 25.05.2020]. Disponibil: https://www.cnpf.md/ro/insurance_companies
5. Formular personalizat. Chestionar privind identificarea competențelor cerute de angajator față de absolvenții instituțiilor de învățământ superior economic [citată 22.05.2020]. Disponibil: <https://bit.ly/38DmsJz>
6. GÂF-DEAC, M. *Management general. Curs în tehnologie ID-IFR* [online]. Editura Fundației România de Măine, 2014, 206 p. ISBN 978-973-163-711-2, [citată 27.08.2018]. Disponibil: <https://bit.ly/3ld012M>
7. ILIE, G., ȘTEFĂNESCU, R. *Caracteristici ale managementului operațional al producției*. Orașul: AISTEDA, 2003, 226 p. ISBN 973-8408-19-9.
8. NICOLESCU, O. *Sistemul informațional managerial al organizației*. București: Editura Economică, 2001, 488 p. ISBN 973-590-524-8
9. *Serviciul Fiscal de Stat. Pagina oficială* [citată 25.05.2020]. Disponibil: <https://www.sfs.md/>
10. TÎRȘU, V., PASCARI, L. Sisteme informaționale – necesitate modernă în activitatea organizațională. În: *Materialele Conferinței științifice internaționale Modalități de eficientizare a sistemului economico-financiar în scopul dezvoltării economice durabile a RM*, 2-3 noiembrie 2013. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, p.106-112. ISBN 978-9975-71-446-4
11. XIAOMING, Z. *Emerging Champions in the Digital Economy. New Theories and Cases on Evolving Technologies and Business Models*. Singapore: Springer, 2018, 319 p. ISBN 978-981-13-2628-8
12. ЧЕРНЫШЕНКО, С., ВОРОТНИЦКИЙ, Ю. *Методологические основы создания, внедрения и развития интегрированного информационного управления университетом*. Сумы: Сумский государственный университет, 2015, 343с. ISBN 978-966-657-566-4. [citată 21.11.2020]. Disponibil: <https://bit.ly/2Q2uvJp>

**LISTA PUBLICAȚILOR ȘTIINȚIFICE
ALE AUTORULUI LA TEMA TEZEI**

Monografii colective (cu specificarea contribuției personale)

1. TIRSU V. *Conformity between the information system in the economic higher education in connection with the labor market* (p.5-35). În: Financial challenges and perspectives in the administration of economic entities in the Republic of Moldova. Collective monograph. Warsaw, Poland: iScience, 204 p, 2019. ISBN 978-83-66216-20-4
2. TÎRȘU V. *Economia verde și sistemul educațional* (p.128-139). În: Achizițiile publice și dezvoltarea durabilă: Schimbare de paradigmă. Monografia colectivă. Coordonator: Ulian G., USM. Chișinău: Tipografia „Primex-Com”, 2020, 243p. ISBN 978-9975-3493-1-4

**Articole în reviste din Registrul Național al revistelor de profil,
cu indicarea categoriei**

3. TÎRȘU, V. *Previziunea nevoilor de specialiști cu studii superioare economice (cazul Republicii Moldova)*. În: Studia Universitatis Moldaviae: Seria științe exacte și economice. Chișinău: USM, nr. 7(137)/2020, p.100-106. ISSN 1857-2073. Categoria B.
4. TÎRȘU V., TUTUNARU S. *Potențialul centrelor de inovare din Republica Moldova în dezvoltarea strategiei „Economia Digitală” pentru țările Parteneriatul Estic (PaE)*. În: Studia Universitatis Moldaviae: Seria științe exacte și economice. Chișinău: USM, nr. 2(122)/2019, p.70-78. ISSN 1857-2073. Categoria B.
5. GANEA V., TÎRȘU V. *Development of professional competencies training model and forecasting the needs of the national economy in specialists with higher economic studies*. În: Journal of Research on Trade, Management and Economic Development. Chișinău: UCCM, Volume 6, Issue 1(11)/2019, p.143-148. ISSN 2345-1424. Categoria C.

Articole în lucrările conferințelor științifice internaționale

6. TÎRȘU V. *Metamorfoza învățământului superior din RM în condiții de pandemie*. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Paradigme moderne în dezvoltarea economiei naționale și mondiale”, 30 – 31 octombrie 2020 (regim on-line). Chișinău: CEP USM, p.413-419, 2020. ISBN 978-9975-152-70-9.
7. TÎRȘU V. *Instrumente Microsoft de business intelligence – soluție pentru inteligența afacerii*. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Paradigme moderne în dezvoltarea economiei naționale și mondiale”, 1-2 noiembrie 2019. Chișinău: CEP USM., p.520-528, 2019. ISBN 978-9975-149-73-0.
8. TUTUNARU S., TÎRȘU V. *Rolul incubatoarelor inovatoare în pregătirea tinerilor specialiști în domeniul IT*. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii”, 22-23 septembrie 2017, Chișinău: Academia de Studii Economice din Moldova, Volumul V, p.32-35, 2017. ISBN 978-9975-75-901-4.
9. TÎRȘU V. *Impactul dezvoltării economiei digitale asupra instituțiilor de învățământ superior*. În: Materialele Conferinței științifice internaționale „Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii”, 22-23 septembrie 2017, Chișinău: Academia de Studii Economice din Moldova, Volumul V, p.139-145, 2017. ISBN 978-9975-75-901-4.
10. TÎRȘU V. *The study on development of e-learning in Moldova*. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Priorități strategice de modernizare inovativă a economiei Republicii Moldova și politici de dezvoltare durabilă la nivel mondial”, 30-31 octombrie

2015. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, p. 380-387, 2015. ISBN 978-9975-71-711-3.
11. TÎRȘU V. *Some aspects of studying process higher education institutions from Moldova*. În: *Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Fostering the Knowledge Triangle in Moldova”*, 4-6 februarie 2015. Chișinău: Academia de Studii Economice din Moldova, Volume 1/Issue 1, p. 59-66, 2015. ISSN:1857-436X.
 12. TUTUNARU S., TÎRȘU V. *Aspecte privind implementarea TIC în formarea abilităților profesionale cerute pe piața muncii*. În: *Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii”*, 26-27 septembrie 2014, Chișinău: Academia de Studii Economice din Moldova, p. 32-37, 2014. ISBN 978-9975-75-714-0.
 13. TUTUNARU S., TÎRȘU V. *Racordarea competențelor tinerilor specialiști din domeniul TI la cerințele pieții forței de muncă: probleme și soluții*. În: *Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Politici și mecanisme de inovare și dezvoltare a proceselor economico-financiare și sociale în plan național și internațional”*, 31 octombrie – 01 noiembrie 2014. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, p. 300-304, 2014. ISBN 978-9975-71-574-4.
 14. TÎRȘU V., PASCARI L. *Sisteme informaționale – necesitate modernă în activitatea organizațională*. În: *Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Modalități de eficientizare a sistemului economico-financiar în scopul dezvoltării economice durabile a RM”*, 2-3 noiembrie 2013, Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, p.106-112, 2013. ISBN 978-9975-71-446-4.
 15. TÎRȘU V. *Provocările privind studiile la distanță*. În: *Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Competitivitatea economiei naționale în contextul procesului de globalizare internațională”*, 2-3 noiembrie 2012. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, p.413-420, 2012. ISBN 978-9975-71-298-9
 16. TÎRȘU V. *Promovarea afacerii prin internet*. În: *Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Dezvoltarea economică în contextul aspirației de integrare europeană. Perspective și realizări”*, 23-24 octombrie 2009, Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, p.164-171, 2009. ISBN 978-9975-70-915-6.

ADNOTARE

TÎRȘU Valentina, „*Rolul sistemului informațional din cadrul învățământului superior la prognozarea nevoilor economiei naționale în specialiști cu studii superioare economice*”, teză de doctor în științe economice, specialitatea 521.03. *Economie și management în domeniul de activitate*, Chișinău, 2021

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 167 de surse, 57 de figuri, 33 de tabele, 2 formule și 10 anexe. Cercetările efectuate au fost reflectate în 16 publicații științifice.

Cuvinte-cheie: gestionare, management, sistem informațional, entitate economică, învățământ superior economic, instituție de învățământ superior economic, prognozare, competențe profesionale.

Scopul cercetării rezidă în dezvoltarea abordărilor teoretico-metodologice și aplicative cu raportare la evaluarea influenței sistemului informațional din structura învățământului superior economic asupra necesităților pieței muncii în vederea optimizării și eficientizării managementului pregătirii specialiștilor calificați din acest domeniu pentru economia națională. Pentru realizarea scopului propus, au fost stabilite următoarele **obiective:** fundamentarea conceptuală a structurii sistemului informațional definit pe criterii funcționale în cadrul entității economice; generalizarea cercetărilor teoretico-metodologice cu privire la managementul sistemului informațional din cadrul instituțiilor de învățământ superior economic; estimarea procesului de gestionare a sistemului informațional în instituțiile de învățământ superior economic din Republica Moldova; cercetarea gradului de pregătire a tinerilor specialiști cu studii superioare economice în vederea incluziunii optime pe piața muncii; pronosticarea nevoilor economiei naționale în specialiști cu studii superioare economice; determinarea posibilităților de corelare a competențelor profesionale cu cerințele angajatorilor și elaborarea soluțiilor privind perfecționarea gestionării sistemului informațional din cadrul învățământului superior economic în corelare cu piața muncii.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării constă în: generalizarea și aprofundarea cercetărilor teoretice privind noțiunea de sistem informațional definit pe criterii funcționale în cadrul entității economice; evidențierea elementelor definitorii ale cadrului metodologic cu referire la gestionarea sistemului informațional din sistemul instituțiilor de învățământ superior; analiza gradului de concordanță dintre sistemul informațional din cadrul învățământului superior economic în raport cu piața muncii; identificarea și aplicarea instrumentarului matematic și de chestionare în vederea corelării competențelor profesionale ale specialiștilor pregătiți în cadrul mediului universitar economic cu cerințele actuale de pe piața muncii; elaborarea recomandărilor privind perfecționarea managementului sistemului informațional din cadrul învățământului superior economic în raport cu piața muncii.

Problema științifică importantă soluționată în teză rezidă în analiza gestionării sistemului informațional din învățământul superior economic în scopul ridicării nivelului de pregătire a cadrelor în mediul universitar economic pentru încadrarea lor optimală pe piața muncii.

Semnificația teoretică și aplicativă a tezei este relevantă prin faptul că rezultatele obținute în teză constituie un suport semnificativ de abordări teoretice și metodologice cu referire la sistemul informațional din cadrul învățământului superior economic și la influența lui asupra pieței muncii. Recomandările formulate de autor pot fi utilizate în scopul consolidării mecanismului de gestionare a sistemului informațional din mediul învățământului superior economic pentru a fi adus în deplină concordanță cu cerințele de pe piața muncii.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele științifice, formulările metodologice și recomandările practice, aferente temei de cercetare, sunt confirmate prin certificate de implementare și de inovator obținute în baza cercetărilor efectuate. Recomandările și elaborările propuse de autor pot constitui un reper consistent pentru activitatea instituțiilor de învățământ superior economic, precum și pentru o abordare mai aprofundată a subiectelor ce țin de domeniul cercetării în cursurile universitare și postuniversitare la disciplinele de specialitate.

АННОТАЦИЯ

ТЫРШУ Валентина, „ Роль информационной системы высшего образования в прогнозировании потребности национальной экономики в специалистах с высшим экономическим образованием”, диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук по специальности 521.03. Экономика и управление в сфере деятельности, Кишинэу, 2021

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография состоящая из 167 источников, 57 рисунков, 33 таблицы, 2 формулы и 10 приложений. Результаты исследования нашли отражение в 16 научных публикациях.

Ключевые слова: управление, менеджмент, информационная система, экономическая организация, высшее экономическое образование, экономический вуз, прогнозирование, профессиональные компетенции.

Цель исследования состоит в развитии теоретико-методологической и прикладной базы в аспекте оценки влияния информационной системы в высшем экономическом образовании на потребности рынка труда с целью оптимизации и совершенствования управлением подготовкой квалифицированных специалистов для национальной экономики. Для достижения намеченной цели были поставлены следующие **задачи:** концептуальное обоснование структуры информационной системы, определенной по функциональным критериям внутри организации; обобщение теоретико-методологических исследований по управлению информационной системой в экономических вузах; оценка процесса управления информационной системой в высших экономических учебных заведениях Республики Молдова; исследование степени подготовки молодых специалистов с высшим экономическим образованием для оптимального включения в рынок труда; прогнозирование потребностей народного хозяйства в специалистах с высшим экономическим образованием.

Научная новизна и оригинальность работы состоит в: обобщении и углублении теоретических исследований относительно понятия информационной системы, определенного по функциональным критериям внутри хозяйствующего субъекта; выделении определяющих элементов методологической базы применительно к управлению информационной системой в системе вузов; анализе степени соответствия между информационной системой в высшем экономическом образовании по отношению к рынку труда; выявлении и применении математических и социологических методов исследования для сопоставления профессиональных компетенций специалистов, подготовленных в среде экономического университета, с современными требованиями рынка труда; разработке рекомендаций по совершенствованию управления информационной системой в высшем экономическом образовании применительно к рынку труда.

Значимая научная задача, разрешенная в диссертации, состоит в: анализе управления информационной системой в высшем экономическом образовании с целью повышения уровня подготовки кадров в среде экономических вузов для их оптимального выхода на рынке труда.

Теоретическая и прикладная значимость диссертации заключается в том, что полученные результаты являются существенным подтверждением теоретических и методологических подходов применительно к информационной системе в экономическом высшем образовании и к ее влиянию на рынок труда. Сформулированные автором рекомендации могут быть использованы для усиления механизма управления информационной системой в структуре экономического высшего образования, чтобы привести его в полное соответствие с требованиями рынка труда.

Внедрение научных результатов. Научные результаты, методические разработки и практические рекомендации, относящиеся к теме исследования, подтверждаются сертификатом внедрения и сертификатом новатора, полученными в рамках проведенных исследований. Рекомендации и разработки предложенные автором могут стать ориентиром в деятельности экономических вузов, а также для более глубокого анализа субъектов научного исследования в университетских и постуниверситетских курсах, читаемых в аспирантуре по специальным дисциплинам.

ANNOTATION

TIRSU Valentina, "The role of the information system in higher education in forecasting the needs of the national economy in specialists with higher economic education", the thesis for the PhD degree in economic sciences, specialization 521.03. Economics and management in field of activity, Chisinau, 2021

Thesis structure: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography from 167 sources, 57 figures, 33 tables, 2 formulas and 10 annexes. The research was reflected in 16 scientific publications.

Keywords: management, information system, economic entities, higher economic education, economic higher education institution, forecasting, professional competences.

The goal of the research is to develop theoretical-methodological and applied approaches in relation to assessing the influence of the information system in the structure of higher economic education within the labor market needs in order to optimize and streamline the management of qualified specialists in this field for the national economy. In order to achieve the proposed goal, will be accomplished the following **objectives**: conceptual substantiation of the structure of the information system, to determine the functional criteria within the economic entity; generalization of theoretical-methodological research on the management of the information system within higher economic educational institutions; estimating the management process of the information system in higher economic educational institutions in Republic of Moldova; researching the degree of training of young specialists with higher economic education for optimal inclusion in the labor market; forecasting the needs of the national economy in specialists with higher economic education.

The scientific novelty and originality of the work consists of: generalization and deepening of the theoretical research on the definition of information system defined by functional criteria within the economic entity; elaboration highlighting the defining elements of the methodological framework with reference to the management of the information system in the system of higher educational institutions; degree analysis of concordance between the information system in higher economic education in relation to the labor market; identification and application of mathematical and questionnaire tools in order to correlate the professional competencies of specialists trained in the environment of economic universities within the current labor market requirements; elaboration of recommendations for improving the management of the information system within the higher economic education related with the labor market.

The important scientific problem solved in the thesis lies in the analysis of the management of the information system in higher economic education in order to raise the level of staff trained in the environment of an economic university for their optimal placement on the labor market.

The theoretical and applied significance of the thesis is relevant by the fact that the results obtained in the thesis are a significant support of theoretical and methodological approaches with reference to the information system in economic higher education and its influence on the labor market. Structured recommendations can be used to strengthen the management mechanism of the information system in the structure of higher economic education to bring it in full compliance with labor market requirements.

Implementation of scientific results. The scientific results, the methodological elaborations and the practical recommendations, adhering to the research topic, are confirmed by implementation certificates and the innovator certificate obtained within the performed researches. The recommendations and elaborations proposed by the author, can be a consistent landmark for the activity of higher economic educational institutions, as well as for a deeper implementation of the topics related to the field of research in the university and postgraduate courses in the specialized disciplines.

TÎRȘU VALENTINA

**ROLUL SISTEMULUI INFORMAȚIONAL DIN CADRUL
ÎNVĂȚĂMÎNTULUI SUPERIOR LA PROGNOZAREA
NEVOILOR ECONOMIEI NAȚIONALE ÎN SPECIALIȘTI
CU STUDII SUPERIOARE ECONOMICE**

**SPECIALITATEA: 521.03. ECONOMIE ȘI MANAGEMENT
ÎN DOMENIUL DE ACTIVITATE**

Rezumatul tezei de doctor în științe economice

Aprobat spre tipar: 23.03.2021

Hârtie offset. Tipar offset.

Coli de tipar.: 1,4

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Tiraj 50 ex

Comanda nr. 211023

Tipografia Operativă "Artpoligraf" SRL

str. Bănulescu Bodoni 59

info@artpoligraf.md

